

DET NASJONALE STATSADVOKATEMBETET

FOR BEKJEMPELSE AV ORGANISERT OG ANNEN ALVORLIG KRIMINALITET

Justisdepartementet
Lovavdelingen
Postboks 8005 Dep
0030 Oslo

Deres referanse
201003640

Vår referanse
115/10-6

Dato
28. februar 2011

Høring – etterkontroll av utvidelsen av fremstillingsfristen for fengsling

Det vises til Justisdepartementets høringsnotat av 1. desember 2010. Det nasjonale statsadvokatembetet (NAST) har forelagt høringsnotatet for PST og Kripos. Deres høringsuttalelser ligger vedlagt.

NAST anbefaler at dagens ordning videreføres. Dette er også primærkonklusjonen til Kripos og PST.

PST og Kripos sine saker er gjennomgående omfattende, kompliserte og etterforskes ofte i samarbeid med utenlandsk politi. Når politiet for eksempel etter flere måneders skjult etterforskning går til pågrep og tar de første siktet avhør er det viktig å ha et minimum av tid til å sortere materialet og gjøre det tilstrekkelig lettfattelig før fengslingsmøtet. Det er videre viktig å kunne sortere ut de som er i periferien av saken og som ikke behøver å fengsles jf begrunnelsen for innføringen tre dagers fristen. Hvis fristen blir kortet ned vil man ofte bli tvunget til å fengsle også de i periferien for å være på den sikre siden. Det vil videre gjennomgående bli et kvalitetsmessig dårligere produkt som fremmes for fengslingsdommeren.

NAST's erfaring med dagens ordning er at det er veldig få korte fengslinger i våre saker (fengsling under 4 uker). Enten blir man løslatt i løpet av tre dagers fristen ellers så blir man fengslet og da sitter vedkommende i lengre tid.

NAST kan ikke se at de faktiske omstendigheter og argumentene som lå til grunn for innføring av tre dagers fristen er blitt svekket med tiden. Snarere tvert imot. Denne utviklingen vil sannsynligvis fortsette jf analysene for den fremtidige utvikling av kriminalitetsbildet.

NAST er derfor klare på at vi ønsker dagens ordning videreført.

Med hilsen

Jan F. Glent
Statsadvokat

Saksbehandler:

Kopi til: Riksadvokaten

Vedlegg: PST og KRIPOS

Postadresse:
Postboks 8044 Dep
0030 OSLO

Kontoradresse:
Brynsalléen 4
0667 OSLO

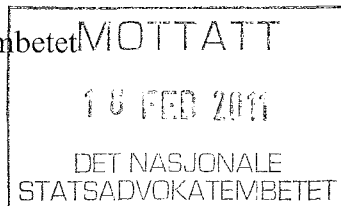
Telefon:
23 17 42 00

Telefax:
23 17 42 10

POLITIET

Det nasjonale statsadvokatembetet
Postboks 8044 Dep.
0030 Oslo

Det nasjonale statsadvokatembetet		Dato: 18/2-11	
Sak/dok.nr.: 115/10-5		Arkivnr.:	
Saksbeh.: JFB			
Avgjort:	Dato:	Init.:	
Sett:			
Kopi:			

Deres referanse
1115/10-2

Vår referanse
201100104-

Dato
15.02.2011

Høring – Etterkontroll av utvidelsen av fremstillingsfristen for fengsling

Det vises til brev av 11. januar 2011 der Kripos anmodes om uttalelse i forbindelse med Justisdepartementets høringsnotat om etterkontroll av utvidelsen av fremstillingsfristen for fengsling.

Kripos anser det som mest hensiktsmessig at dagens regelverk videreføres. Dersom myndighetene ønsker at antall varetektsdøgn skal merkbart ned, bør andre virkemidler enn endring av dagens regler vurderes.

Nåværende regelverk

Innføringen av dagens ordning med en 72 timers lengste fremstillingsfrist for fengsling hadde som formål å redusere behovet for varetektsfengsling, særlig i de tilfeller hvor påtalemyndigheten (kun) ville påberope seg bevisforspillelsesfare som fengslingsgrunn. Et annet argument var at en utsatt fremstillingsfrist ville gi en økt mulighet for bevisinnhenting og derved en bedre mulighet for å presentere en grundigere sak for domstolen. Dette har vist seg særlig relevant for Kripos.

Saksinntaket til Kripos er regulert i påtaleinstruksen kap. 37. Disse sakene representerer mange av de mest alvorlige og kompliserte sakene norsk politi kommer i befatning med. Antallet saker med varetektsfengslinger ved Kripos er begrenset, men den samlede vareteksttiden i den enkelte sak kan ofte bli lang.

Samtlige fengslingsvilkår, herunder den særlige fengslingsadgangen etter straffeprosessloven § 172, er fremtredende i mange av sakene Kripos etterforsker. Kompleksitet og alvorlighet er gjennomgående kjennetegn ved sakene. Varetektsfengsling har i praksis vist seg å være en viktig del av Kripos sin håndtering av straffesaker.

Vurdering av lovforslaget

Justisdepartementet har konkludert med at dagens ordning i varierende grad har oppfylt ovennevnte formål, og foreslår å endre fristregelen i straffeprosessloven § 183 til 48 timer, med noe fleksibilitet med hensyn til helg og helligdager. Departementet peker særlig på at antall sittedøgn i politiarresten oppfattes som urovekkende høyt i Norge.

Kripos

Den nasjonale enhet for bekjempelse av organisert og annen alvorlig kriminalitet
Brynsalléen 6, Postboks 8163 Dep, 0034 OSLO
Tlf: 23 20 80 00 Faks: 23 20 88 80
E-post: kripas@politiet.no

Org.nr.: 974 760 827

Dersom reglene endres som foreslått, foreligger det ikke grunnlag for å hevde at dette vil få avgjørende negative konsekvenser for straffesakene ved Kripos. Samtidig skal det understrekes at i saker som involverer særlig samfunnsskadelig kriminalitet, som har preg av organisering og/eller har et internasjonalt tilsnitt, eller hvor det benyttes avansert teknologi, kan fremstillingsfristens lengde være av stor betydning i sakenes viktige initialfase. Kripos sine saker er gjerne kompliserte og 72 timers fristen øker muligheten for å presentere en oversiktlig sak for fengslingsdommeren.

Begrunnelsen for dette ble fremhevet i forarbeidene til dagens ordning og er gjentatt i dagens høring:

- Bedre tid og anledning til å etterforske i en kritisk fase
- Bedre grunnlag for retten til å vurdere fengslingsspørsmålet

Et moment som det i liten grad er tatt høyde for i vurderingen av fremstillingsfristen, er den økte bruken av lyd- og billedavhør i etterforskningen. Dette er en ønsket utvikling og for visse sakstyper en pålagt utvikling. Slik metodikk krever samtidig tid til å utarbeide gode og poengterte resymeer, som bør ferdigstilles før en fengslingsfremstilling. Alternativet er utarbeidelse av mer summariske rapporter hvor viktige nyanser med hensyn til vurderingen av så vel skjellig grunn som øvrige fengslingsvilkår kan bli helt eller delvis borte. Vi antar det fra forsvarerhold vil bli påpekt at ufullstendige resymeer fra sentrale avhør øker faren for feilaktige fengslingskjennelser.

Straffesakene ved Kripos kjennetegnes ved at det i stor grad har foregått en rettslig prøving i forkant av en fengslingsfremstilling, typisk ved at det har vært benyttet rettslige etterforskningsskritt. Dette innebærer at hovedvilkåret (skjellig grunn til mistanke) ofte er prøvet av retten tidligere, noe som reduserer faren for at personer blir sittende i politiarrest uten lovlig grunnlag. Etter vårt syn er betenkelighetene med en lengre fremstillingsfrist i Kripos sine saker i praksis svekket.

Selv om alle fengslingsvilkårene er relevante i Kripos sine saker, viser praksis at faren for bevisforspillelse er spesielt relevant. Ofte vil flere personer bli pågrepet samtidig. Det er et stort behov for å skjerme disse fra hverandre og fra allmennheten. Kripos etterforsker miljøer som i regelen er lite villige til å bidra i etterforskningen og de har ofte kapasitet til å påvirke bevisene. Handlingene deres er i stor grad planlagte og vi har flere eksempler på at det er tatt høyde for at politiet kan gripe inn. De første døgnene etter en pågrep vil derfor ofte være kritiske.

Initialfasen anses som særdeles viktig og vil ofte prege det endelige resultatet i sakene. Hensynet til individets behov og rett til snarest få prøvet fengslingsvilkårene for en domstol, holdt opp mot samfunnets behov for å oppklare samfunnsskadelig kriminalitet, innebærer som regel at sistnevnte tillegges størst vekt i Kripos sine saker.

Justisdepartementet har ikke vurdert dagens ordning til å stride mot internasjonal rett. For Kripos fremstår således fordelene med dagens ordning som flere enn ulemper. I den grad hovedproblemet er mangel på varetektsplasser, bør dette løses på andre måter enn gjennom endring av fremstillingsfristen.

Andre forhold: Redusert fremstillingsfrist og varetekt

Det påpekes i høringsbrevet at arbeidet med å redusere bruken av varetekt i Norge ikke har lyktes. Det pekes på en rekke viktige faktorer, som endring i kriminalitetsbildet, flere utenlandske borgere i straffesaksstatistikken (unndragelsesfare), samt økte ressurser til politiet. Dette samsvarer med Kripos sine analyser.

Dersom det i denne situasjonen er et ønske om å redusere bruken av varetekt i Norge, bør andre virkemidler enn redusert fremstillingsfrist vurderes. Norske domstoler har generelt en realistisk holdning til bruken av varetektsfengslingsinstituttet, også i saker som relativt sett er mindre alvorlige for samfunnet. Lovens krav om at det må foreligge en nærliggende fare for at siktede vil forspille bevis, følges ofte opp av mer teoretiske og generelle vurderinger som ikke konkretiseres nærmere. Det understrekes at denne påstanden er erfaringsbasert og ikke bygger på en empirisk gjennomgang av et tilstrekkelig antall kjennelser.

Høringsnotatet problematiserer ikke spørsmålet om hvor mange av dem som sitter i varetekt som senere blir frifunnet eller får sine saker henlagt. Dette spørsmålet er muligens ikke avgjørende for vurderingen av behovet for å få bruken av varetekt ned i Norge. Allikevel er det slik at jo større antall dette er, jo større grunn er det til å vurdere behovet for lovendringer.

Konklusjon

Kripos mener det er gode grunner for å videreføre dagens ordning, men ser heller ingen avgjørende argumenter for gå i mot Justisdepartementets foreslåtte løsning. Vår hovedinnvending er at forslaget sannsynligvis ikke vil medføre noen endring i bruken av varetekt eller antall døgn i politiarrest, hvilket synes å være et hovedargument for den foreslåtte endringen.

Når det gjelder den nærmere lovtekniske utforming, herunder ordlyd, har ikke Kripos kommentarer til forslaget.

Med hilsen

Fv

Odd Reidar Humlegård

Kari Na

Atle Roll-Matthiesen

Atle Roll-Matthiesen
avdelingsleder

Saksbehandler:
Per Zimmer
Tlf.: 23 20 86 40

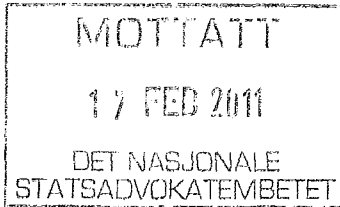

Politiets sikkerhetstjeneste
Den sentrale enhet

Postboks 4773 Nydalen,
0421 OSLO
post@pst.politiet.no
Tlf.nr. 23 30 50 00
Faksnr. 23 30 51 20

Besøksadresse:
Nydalen allé 35, Oslo

Justis- og politidepartementet
Lovavdelingen
Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

Det nasjonale statsadvokatembetet		Dato: 17.02.11	
Sak/dok.nr.: 115/10-4		Arkivnr.:	
Saksbeh.:			
Avgjort:	Dato:	Init.:	
Sett:			
Kopi:			

Kontaktperson:

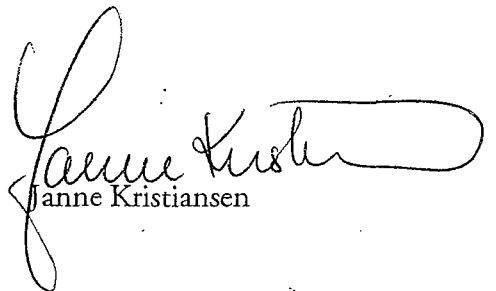
Deres ref.: 201003640ESA/K/BI/bj
Vår ref.: 201000875-3 008
Dato: 16. februar 2011

Høring - etterkontroll av utvidelsen av fremstillingsfristen for fengsling

Det vises til høringsbrev av 01.12.2010.

Politiets sikkerhetstjeneste (PST) har gjennomgått spørsmålet om hvorvidt den utvidede fremstillingsfristen bør videreføres eller kortes ned.

Det er PSTs klare anbefaling av ordningen med utvidet fremstillingsfrist i straffeprosessloven § 183 bør videreføres. I vår vurdering tiltrer vi redegjørelsen fra Oslo statsadvokatembete, gjengitt i høringsnotatet. De konklusjoner som der trekkes er sammenfallende med våre erfaringer.

Janne Kristiansen